

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Гавкалова Наталія Леонідівна
д.е.н., проф.,
Харківський національний
економічний університет ім. С. Кузнеця
Ковтун Микита Віталійович,
аспірант,
Харківський національний
економічний університет ім. С. Кузнеця

Публічно-приватне партнерство є одним із сучасних механізмів залучення інвестицій в державний бюджет для використання розвитку різних галузей країни. Нерозвиненість систем інфраструктури, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства та інших систем в Україні є проблемою для розвитку економіки і добробуту громадян. У європейських країнах активно використовуються програми публічно-приватного партнерства для реалізації різноспрямованих проектів, що зумовлює актуальність та своєчасність досліджуваної проблеми.

Питанням формування та розвитку публічно-приватного партнерства в Україні присвячено чимало робіт українських та зарубіжних учених. Наприклад: А. Ренда, Л. Шрефлер, Л. Шарінгер, В. Устименко, Р. Джабраїлов, С. Грищенко. Разом з тим, розгляд питань, пов'язаних з публічно-приватного партнерства, невичерпаний, що створює підґрунтя формування науково-теоретичних засад публічно-приватного партнерства.

Метою дослідження є обґрунтування європейського досвіду здійснення публічно-приватного партнерства (ППП).

Оскільки для України публічно-приватне партнерство є відносно новим соціально-економічним явищем, спочатку потрібно визначити поняття публічно-приватне партнерство. Поняття «державно-приватне партнерство» використовується зазвичай більшістю українських науковців. Однак Г. Знаменський зважаючи [1], зважаючи на той факт, що Закон України «Про державно-приватне партнерство в Україні» передбачає виключно термін «державно-приватне партнерство», поняття «державно-приватне партнерство» не варто отожднювати із поняттям «публічно-приватне партнерство», оскільки термін «публічно-приватне партнерство» більшою мірою відображає весь діапазон відносин у рамках цього суспільного явища

з урахуванням участі органів місцевого самоврядування і громадськості. Визначення «публічно-приватне партнерство» на англійській мові є

«Public - Private Partnership». Таким чином, зарубіжним дослідникам найбільш близьким до відображення змісту концепції видається поняття “публічно-приватне партнерство”. До того ж вона найбільш точно відтворює її сутність відносно, оскільки, як публічний партнер у зарубіжній практиці часто виступають не лише органи державної влади, а й органи місцевого самоврядування, потужні громадські організації та благодійні фонди [2].

Виникнення ППП, сталося на думку дослідників [4], в період економічної кризи 70-80-х років ХХ сторіччя, коли у багатьох країнах саме був дефіцит державного бюджету. Вперше залучили кошти приватних інвестицій уряд Великобританії на чолі з М. Тетчер. Спочатку сутність співробітництва полягала в базуванні на концесійних договорах, де користувач був покупцем послуг, а приватний сектор – постачальник. Спрямування інвестицій до соціальної інфраструктури, телекомунікації, захист оточуючого середовища. Тобто, держава виступала, покупцем послуг, через що набула актуальності нова проблема, пов’язана з фінансуванням проектів. Наступний етап розвитку ППП був пов’язаний з урядом Д.Мейджора. У 1992 році впровадили новий закон про створення «Ініціатив приватного фінансування» (Private Finance Initiative – PFI), сутність полягала в тому, що впроваджувалась нова, окрема інституція по питанням ППП та всі функції фінансування проектів будівництва, реконструкції, експлуатації переходили до приватного сектору. Таким чином, це сприяло економічному зростанню та накопиченню капіталу. Успішні проекти кінця 90-х років ХХ сторіччя у Великобританії наступні: створення системи утилізації відходів, будівництво громадської бібліотеки, школи, будинки перестарілих, залізничні мережі, дорожні розв’язки. Результати розвитку програми у Великобританії, дали поштовх впровадження ППП в європейських країнах, таких як: Франція, Нідерланди, Ірландія, Німеччина, Італія та інші країни з розвинутою економікою.

В Україні запровадили нормативні-правові акти про публічно-приватне партнерство від 1 липня 2010 р. Закон України «Про державно-приватне партнерство» [5]. На сьогодні нормативні документи щодо публічно-приватного партнерства є прерогативою Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні. Нижче (рис. 1), договори, укладені на засадах ППП, які реалізуються станом на 01.07.2019 [6]:

Рис. 1 Договори, укладені на засадах ДПП, які реалізуються станом на 01.07.2019.

За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.07.2019 на засадах ДПП укладено 186 договорів, з яких реалізується 52 договори (35 – договорів концесії, 15 – договорів про спільну діяльність, 2 – інші договори), 134 договори не реалізуються (4 договори – закінчені терміни дії, 17 договорів – розірвано, 113 договорів – не виконуються). Проект з будівництва комплексу з переробки твердих побутових відходів, так не реалізувався. Причини не виконання українських проектів, тому різні:

- необхідність реформування та швидкі зміни нормативно-законодавчої бази;
- нестабільна економічна ситуація, низька купівельна спроможність населення [7];
- складність введення бізнесу (згідно з звітом Світового банку у 2019 р., Україна посідає 76 місце, між Киргизькою Республікою та Грецією);
- неефективна взаємодія між державними та місцевими органами влади [7];

Крім того, існують проблеми системного характеру:

- ризики прояву корупції, ускладнений процес з отриманням дозвільних документів;
- низький рівень підготовки посадових осіб;

- складність практичної реалізації гарантій, що надаються партнером[7];

- складна процедура переоформлення права користування земельною ділянкою приватним проектом ППП [7].

Але, все ж таки, є позитивні зрушення у розвитку ППП. Наприклад, наступні проекти[9]: біопаливне опалення у місті Малин, виробництво теплової енергії у місті Остер, розвиток рекреаційної зони гідропарку у місті Києві.

Зазначене вище дозволяє зробити висновок, що ППП є одним з найбільш ефективних механізмів для розвитку країни у різних галузях. Проаналізувавши європейський досвід на прикладі Великобританії, можна з'ясувати, що наступним кроком для розвитку ППП в Україні є необхідність створення окремої інституції з ППП, яка дозволить врахувати та виправити недоліки старої системи.

Отже, розвиток ППП в Україні знаходиться на недостатньо високому рівні, для того щоб, наблизитися до рівня європейських країн. Для цього необхідно налагодити внутрішні, системні процеси та дати поштовх, в першу чергу розвитку бізнесу, знизити рівень корупції. Відношення держави до підприємств повинен бути більш ліберальним, оскільки дефіцит бюджету відчувається не тільки на державному та місцевому рівні, але і у приватних українських партнерів. Необхідна свобода та підтримка підприємств різних форм власності з боку держави.

Список використаних джерел

1. Проблема та перспективи впровадження державно-приватного партнерства у відносинах у сфері господарювання / В. Устименко, Р. Джабраїлов // Схід. – 2011. – № 1 (108). – С. 175-178.

2. Грищенко С. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства : практич. посіб. для органів місцев. влади та бізнесу / С. Грищенко. – К. : ФОП Москаленко О. М., 2011. – 140 с.

3. Renda A. Public Private Partnerships: National Experiences in the European Union / A. Renda, L. Schrefler // Briefing note v IP/A/IMCO/SC/2005-160 governed by the provisions of Framework Service Contract IP/A/IMCO/FWC/2005-33. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: euro2005.inform/news/11/p7273

4. Зайдель М.І ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ / Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 2012 – серія «Питання політології» №1007. – С. 151–157.

5. Верховна Рада України/Законодавство України/ Закон України «Про державно-приватне партнерство в Україні» / - електронний ресурс - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Стан здійснення ДПП в Україні/Договори, укладені на засадах ДПП, якіреалізуються станом на 01.07.2019– Електроний ресурс - <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini>

7. Практичний посібник/ Реалізація проектів Державно-приватного партнерства в Україні//Київ, жовтень.2017.// С. 36

8. Державне-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проектів / Електронний ресурс - С. 78-81